

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2021. október 20.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy komplex feladat.

Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozhoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.

A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható. A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozhoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni az ún. általános (K1) és a konkrét (K2) történelmi fogalmakat. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú, illetve a komplex esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszénél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

<p>1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.</p>
--

<p>0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.</p>
--

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú, illetve komplex feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

Ha ez az összpontszám

- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlapon összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Ókori keleti kultúra (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Kép betűjele	Térképi sorszám
a)	3.
b)	2.
c)	1.
d)	3.
e)	5.
f)	6.

g–h)

templom / vallási (funkció); raktár / gazdasági (funkció); tudományos / csillagászati (funkció); hatalmi reprezentáció

(A helyes válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók. A pontosvesszővel elválasztott válaszok közül bármelyik kettő, bármilyen sorrendben elfogadható.)

2. Középkori kultúra (Összesen 4 pont.)

a) geometria / mértan; zene *(A válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)* (0,5–0,5 pont)

b) Albinus / Alcoinus / Alkuin / Alcuin (0,5 pont)

c) 3. (0,5 pont)

d) Alapvetően egyházi kultúra volt. / A műveltség hordozója az egyház volt. (Elfogadható még: Latin nyelvű volt.) *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

e) A Római Birodalom felújítását. / A (római) császári cím megszerzését. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

3. Az Árpád-kori Magyarország társadalma (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

a)

A forrás betűjele	A társadalmi csoport sorszáma
A)	2.
B)	1.
C)	6.
D)	4.

b) (A helyes sorrend: 0,5 pont.)

1.	2.	3.	4.
D	A	C	B

c) B

d) A

e) C

4. Kora újkori gazdaság (Összesen 4 pont.)

a) manufaktúra (0,5 pont)

b) (bér)munkás(ok) (elfogadható még: munkavállalók) (0,5 pont)

- c) tőkés / tulajdonos / kapitalista / vállalkozó (Elfogadható még: munkaadó / munkáltató.) (0,5 pont)
- d) Kialakult a munkamegosztás. / A munkafolyamatot részekre bontották. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (0,5 pont)
- e) gyenge minőségű nyersanyag; igénytelenebb készítési mód (A válaszok fordított sorrendben és más megfogalmazásban is elfogadhatók.) (Elemenként 0,5 pont.)
- f) A gyengébb minőségű árut olcsóbban, de ezért (is) nagyobb mennyiségben tudták előállítani. / A gyengébb minőségű és olcsó árura nagyobb volt a piaci kereslet. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

5. Mária Terézia vámrendelete (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

A termék, illetve előállításának és eladásának helyszíne	Vámtétel		
	0%	3%	30%
a) Aradról búza Bécsbe		X	
b) Prágából eke Pozsonyba		X	
c) Egerből bor Budára	X		
d) Párizsból posztó Esztergomba			X

e) A külföldi konkurencia kizárása. / A hazai áruk védelme. / Piac biztosítása. / A nemesfém kiáramlásának megakadályozása. / Nyersanyagellátás biztosítása. (A válaszok közül bármelyik kettő, bármely sorrendben elfogadható. A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

6. Szocializmus (Összesen 4 pont.)

- a) Tulajdonjog / Magántulajdon (védelme) (0,5 pont)
- b) B, D, E (A helyes válasz bármilyen sorrendben elfogadható.) (Elemenként 0,5 pont.)
- c) osztályharc (0,5 pont)
- d) szociáldemokrácia / revizionizmus / szociáldemokrata / revizionista (0,5 pont)
- e) Úgy gondolták, hogy a munkások (az általános választójog bevezetésének köszönhetően) demokratikus úton is elérhetik céljaikat. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

7. A reformkori magyar társadalom (Összesen 4 pont.)

- a) 2., 5. (Elemenként 0,5 pont.)
- b) Csak a nemeseket / (kiváltságos) rendeket tekintették a nemzet tagjainak. / A jobbágyokat nem tekintették a nemzet tagjainak. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)
- c) önkéntes örökváltság / jobbágyfelszabadítás (0,5 pont)
- d) A jobbágyok adót fizettek, de csak korlátozott jogokkal rendelkeztek / nem voltak egyenjogú állampolgárok / nem tekintették őket a nemzet tagjainak. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)
- e) Kölcsey Ferenc (0,5 pont)

8. Világválság (Összesen 4 pont.)

- a) A betétek tömeges kivételével a bankok csődbe mentek volna (és így elvesztek volna az időben ki nem vett betétek). (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

- b)** Munkahelyeket teremtenek. / A munkások többet fognak fogyasztani. / Csökken a munkanélküliség. / A nagyberuházások a többi vállalat számára is piaci lehetőséget teremtenek. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (0,5 pont)
- c)** Olcsóbb lesz a szállítás. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (0,5 pont)
- d)** Nem keletkezik (a piacot terhelő) új áru *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (0,5 pont)
- e)** Drágítaná a termelést / Növelné a munkaadó költségeit. / Csökkentené a munkaadó nyereségét. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- f)** New Deal (0,5 pont)

9. Magyarország első világháború után (Elemenként 0,5 pont, összesen 8 pont.)

a)

Őszirózsás forradalom és a polgári demokratikus kísérlet időszaka	Tanácsköztársaság időszaka	Ellenforradalmi rendszer időszaka
A, D	C, E	B, F

Állítás	Plakát betűjele
b) IV. Károly ellen lép fel.	A
c) A belső rend erőszakos fenntartására utal.	C
d) Katonai sikerre utal.	E
e) Az etnikai határok figyelembevételét követeli.	D
f) A kommunistákat és a zsidókat egy társadalmi réteg megtévesztésével vádolja.	F

g) 3.

h) konzervativizmus / konzervatív ; nacionalizmus / nacionalista / nemzeti eszme *(A helyes válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)*

i) 2.

j) 1.

10. Gyarmati rendszer felbomlása (Összesen 4 pont.)

- a)** Az első képen modern / polgári / európai öltözéket visel, a másodikon hagyományos / indiai öltözéket. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- b)** Az indiai helyi (kézmű)ipar védelmét. *vagy* Hazai termékek vásárlását. *vagy* Az indiai hagyományok felvállalását. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható; más helyes válasz is elfogadható.)* (1 pont)
- c)** Erőszakmentes módszereket alkalmazott. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- d)** 1947 (0,5 pont)
- e)** 4. (0,5 pont)

11. Kádár-korszak gazdasága (Összesen 4 pont.)

Állítás	Sorszám
a) A reform során a szocialista rendszer fennmaradását biztosító „fékeket” is beiktattak.	3.
b) Lehetővé tették nagyobb fizetési különbségek kialakulását.	1.
c) A központi tervek csak kereteket szabtak meg, nem pontos mennyiségeket.	2.
d) A teljes foglalkoztatás alapelvét nem adták föl.	3.
e) Bizonyos árucikkek esetében engedélyezték az árak szabad mozgását.	2.
f) Növelték a vállalatok helyben meghozható döntési lehetőségeit.	2.

(Elemenként 0,5 pont.)

g) Az 1968-as prágai tavasz / csehszlovákiai reformtörekvések elfojtása. *(A válasz más helyes megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

12. A mai Magyarország társadalma (Összesen 3 pont.)

a) 1., 4. (Elemenként 0,5 pont.)

b) Csökkent az arányuk / a számuk (az össznépelességen belül). / Nagyobb arányban mentek nyugdíjba.

Nagyobb arányban váltak munkanélkülivé. / Nehezebben találtak munkát.

Átképzésben vettek részt. / Továbbtanultak.

A három – külön sorban felsorolt – válasz közül bármelyik kettő, bármely sorrendben elfogadható. A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

(Elemenként 1 pont.)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Angol rendiség (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az angol parlament felépítését és működését mutatja be Angliában. Válaszában kitér a rendi monarchia fogalmára is. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a Magna Cartát / Chartát 1215-ben adták ki / az első rendi gyűlést 1265-ben hívták össze / a rendi gyűlések 1295-től váltak rendszeressé. Megállapításai Angliára vonatkoznak.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. adó, kiváltság, rendi gyűlés, rendi monarchia.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy az uralkodó csak a (királyi) tanács beleegyezésével vehet ki adókat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a rendek egyik legfontosabb joga az adókimondásba történő beleszólás; az uralkodót ez a rendekkel való együttműködésre kényszeríti; a városok adói a királyt illették; a városfejlődésnek is szerepe volt a rendiség kialakulásában).	0–3
	F2 Rögzíti a szöveg valamely lényegi elemét (pl. a grófságok / városok / mezővárosok követeket választottak; a király meghívására a felsorolt közösségek követeket választanak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a megválasztott követek az alsóházba kerültek; a követek a köznemességet / polgárságot képviselték; bevonásuk a hatalomgyakorlásba a főrendek ellensúlyozása érdekében történt).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy Angliában kétkamarás rendi gyűlés jött létre, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a felsőházba a király személyes meghívójával a lordok / főnemesek és főpapok kerültek be; a két ház hozzájárulása kellett a törvények meghozatalához).	0–3
	E2 Meghatározza a rendi monarchia fogalmát (pl. a király és a rendek együttműködésén alapuló kormányzati forma), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a rendek a törvényhozásban korlátozzák az uralkodói hatalmat; a rendi gyűlés fő jogköre az adók és a hadsereg megszavazása volt; a király a rendek között egyensúlyozva politizált; az uralkodók szakértő hivatalnoki réteg / zsoldoshadsereg felállításával igyekeztek kizárni a rendeket a végrehajtó hatalomban való részvételből; a törvényhozás mellett a helyi igazgatás és bíraskodás a rendek jogköre maradt).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

14. Második ipari forradalom

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a 19. század végi ipari fejlődést ösztönző és lehetővé tevő tényezőket mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a második ipari forradalom a 19. század végén / 20. század elején zajlott, és rögzíti, hogy a legdinamikusabb fejlődés Amerikában / Európában volt jellemző.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. piac, tőke, hadiipar, monopólium.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a képről (pl. a csatahajók építéséhez rengeteg nyersanyagra volt szükség; a csatahajók a hadiipari termelés csúcsát jelentették; a csatahajók biztosították a tengeri hatalmat), és ezzel kapcsolatban tesz egy lényegi megállapítást (pl. a csatahajók építéséhez magas színvonalú gépiparra / hadiiparra volt szükség; a hadiipar / flottaverseny / fegyverkezési verseny / háborús felkészülés hatalmas megrendeléseket adott az iparnak; a hadiipar a többi iparágra is kiható legfontosabb húzóágazat volt).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény az ábráról (pl. az európai hatalmak írni-olvasni tudó népessége a korszakban jelentősen növekedett; az írni-olvasni tudók aránya Németországban volt a legmagasabb; a legjelentősebb növekedés az Osztrák–Magyar Monarchiában volt tapasztalható), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy az oktatás képzett munkaerőt biztosított az ipar számára.	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a gyors fejlődés elengedhetetlen feltétele volt a kellő mennyiségű tőke / munkaerő, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezt az ipari üzemek finanszírozásában egyre nagyobb szerephez jutó bankok biztosították; ennek érdekében az üzemek összeolvadtak / létrejöttek a monopóliumok; a legnagyobb üzemek részvénytársasági formában működtek; a hatalmas üzemméreték / fejlesztési költségek tették szükségessé a bőséges tőkebefektetést; népességrobbanás zajlott az ipari forradalmak korában) <i> vagy rögzíti, hogy a gyors fejlődéséhez szükség volt a nyersanyag biztosítására, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a gyarmati területek ásványkincseinek kiaknázása biztosította a kellő mennyiségű nyersanyagot; a fejlődő bányászati technológiákkal korábban nem elérhető készleteket is ki tudtak termelni).</i>	0–3
	E2 Rögzíti, hogy az ipar fejlődésének egyik alaptényezője a tudományos kutatás volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a korszakban már szakosodott kutatók dolgoztak az új fejlesztéseken; az államok kutatóintézeteket hoztak létre) <i> vagy rögzíti, hogy egyes találmányok további fejlődést eredményeztek és ezzel kapcsolatban említ egy példát (pl. az elektromosság új meghajtási lehetőségeket hozott létre; a belső égésű motor új közlekedési lehetőségeket alakított ki; a kőolaj új energiahordozóként segítette az energiatermelést; a</i>	0–3

	robbanóanyagok fejlesztése a bányászatot is segítette; a műtrágyák előállítására a mezőgazdaságot lendítette föl).	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. Hunyadi János törökellenes harcai

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Hunyadi János törökellenes harcainak eseménytörténetét és azok céljait mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a nándorfehérvári csata 1456-ban történt, és rögzít még egy lényeges dátumot (pl. a hosszú hadjárat: 1443–1444, a várnai ütközet: 1444, második rigómezei csata: 1448, Konstantinápoly eleste: 1453)	0–2
	T2 Rögzíti a téma két térbeli elemét (pl. Szerbia ütközőállam / hol magyar, hol török hűbéres volt, a hosszú hadjárat a Balkán-hegységben akadt el, Rumélia az Oszmán Birodalom európai tartománya volt, Anatólia az Oszmán Birodalom ázsiai tartománya volt, Rigómezőn Szerbia / Várnánál Bulgária felszabadítása volt a cél, Nándorfehérvár volt a legfontosabb végvár).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. szultán, király, béke(szerződés), hadjárat.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. végvár, kormányzó / vajda / báró, szpáhi / janicsár / bandérium, ütközőállam / hűbéres.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényeges elemét (pl. Hunyadival tartott a szerb uralkodó; elfoglalták Szófiát is; több csatában legyőzték a törököket), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hosszú hadjárat célja Szerbia visszaszerzése volt; a Balkán-hegységből a magyar sereg visszavonult; a hadjárat sikeréhez a török anatóliai lekötöttsége is hozzájárult; az őszi-téli hadjárat nem kedvezett a töröknek).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényeges elemét (pl. tíz évre kötöttek békét; Szerbia felszabadult a török uralom alól), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel helyreállították az ütközőállamok rendszerét; a békét a magyar fél megszegte).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényeges elemét (pl. a csatában I. Ulászló király elesett; a csatát Ulászló serege elveszítette), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magyar támadás a törökkel kötött béke megszégésével indult; Várnánál a török főerőkkel ütköztek meg; a magyar oldalon más – pl. lengyel – csapatok is részt vettek; Ulászló manővere / téves helyzetfelismerése hozzájárult a csatavesztéshez).	0–3

	F4 Rögzíti a forrás egy lényeges elemét (pl. Hunyadi elvesztette a rigómezei csatát; Hunyadi a szerb uralkodó fogságába esett), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez volt Hunyadi utolsó támadó hadjárata; Hunyadi az albánokkal / Szkander béggel próbált összefogni; Szerbia újra török függésbe került).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy Hunyadi kezdetben támadó hadjáratokat indított az Oszmán Birodalom ellen, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a maximális cél a török európai területekről való kiűzése volt; a minimális cél az ütközőállamok védelme / helyreállítása volt; Hunyadi ezt a balkáni népekkel összefogva tervezte; Magyarország számíthatott nyugati – pl. pápai, velencei – segítségre is; Hunyadi a saját birtokainak jövedelmét is háborús célokra fordította).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy Hunyadi később már nem indított támadó hadjáratokat / védekező politikát folytatott, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a védekezésben a végvárvonaltra támaszkodott; a támadó hadjáratok kudarca / az erőviszonyok megváltozása miatt kényszerült védekezésre; a fordulópontot a rigómezei csata / Konstantinápoly eleste jelentette; V. László nagykorúsításával Hunyadi befolyása csökkent).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy Hunyadi sikeresen megvédte Nándorfehérvárt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel megőrizte a végvárvonál épségét; ő maga az ostrom után meghalt; a csatában Kapisztrán keresztesei is segítettek; a győzelemmel évtizedekre sikerült megállítani a törökök magyarországi terjeszkedését).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. Nemzetiségi kérdés a dualizmus korában (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a kormányzat nemzetiségi politikáját és a nemzetiségek ahhoz való viszonyát mutatja be a dualizmus kori Magyarországon. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít legalább két évszámot a témához kapcsolódóan a felsoroltak közül (1867: a kiegyezés / a dualista korszak kezdete, 1868: a nemzetiségi törvény elfogadása / horvát–magyar kiegyezés, 1896: a millenniumi ünnepek, 1918: a Monarchia felbomlása / a dualista korszak vége).	0–2
	T2 Rögzíti a téma legalább két térbeli elemét (pl. Magyarország az Osztrák–Magyar Monarchia része volt, a nemzetiségek jellemzően a peremterületeken éltek, a magyar többségű területek az ország középső részei voltak, az asszimiláció a városokban / az etnikailag kevert területeken volt jellemző, a korszakban létrejött a független Szerbia / Románia), vagy megnevezi legalább két nemzetiség jellemző lakóhelyét.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. nemzetiség, törvény, anyanyelv / nyelvhasználat, kiegyezés.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. nacionalizmus / nemzetállam, nemzetiségi törvény, államnyelv / egy politikai nemzet, asszimiláció.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás lényegét (növekedett a magyar / csökkent a nemzetiségi tannyelvű elemi iskolák aránya), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a korszak végén már meghaladta a magyar tannyelvű elemi iskolák aránya a magyarok arányát; a nemzetiségi törvény lehetővé tette a nemzetiségi nyelvhasználatot az alsó fokú iskolákban; a magyar nyelvű oktatás elősegítette az asszimilációt; a nemzetiségi tannyelvű iskolákban is kötelezővé tették a magyar nyelv oktatását; a magyar tannyelvű iskolák arányának növekedését a „lex Apponyi” magyarázza).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a forrás szerint egyes szlovák nemzetiségi vezetők pánszláv eszméket hirdettek; a magyar kormány feloszlatta a Matica Slovenská szlovák egyesületet, csak a kulturális tevékenységet engedélyezte az egyesületek számára), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a pánszláv eszmék a szláv népek összefogását / a Monarchiából való kiszakadását ösztönözték; a kormány tartott attól, hogy egyes nemzetiségi egyesületek a magyar nemzetiségi politika ellen lázítanak / függetlenedési törekvéseket segítenek elő, jogszabályokkal korlátozta a nemzetiségek politikai tevékenységét).	0–3
	F3 Rögzíti a karikatúra egy lényegi elemét (pl. a karikatúra a magyarok által hangoztatott jogegyenlőséget gúnyolja; azt	0–3

	<p>ábrázolja, hogy a nemzetiségek teherként cipelik a vállukon a magyarokat; utal a magyarok vezető szerepére), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a nemzetiségek úgy érezték, hogy a jogegyenlőség a valóságban nem érvényesül; a karikatúra a nemzetiségek elnyomását ábrázolja; azt sugallja hogy a nemzetiségek az általuk viselt terhek ellenére nem vehetnek részt az ország irányításában).</p>	
	<p>F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a nemzetiségi vezetők tiltakoztak a millenniumi ünnepek által megjelenített államfelfogás ellen / a magyar nemzetállami törekvések ellen; véleményük szerint a magyar kormányzat a békés együttélés hamis látszatát keltette a külföld felé), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a millenniumi ünnepek időszakában felerősödött a nacionalizmus, az ünnepek kiélezték a nemzeti ellentéteket; a nemzetiségek a tényleges egyenjogúságot / államalkotó nemzetként való elismerésüket követelték).</p>	0–3
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás</p>	<p>E1 Rögzíti, hogy Magyarország soknemzetiségű ország volt, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a nacionalizmus – Európa-szerte – megnehezítette a különböző etnikumok együttélését; a korszakra jellemző volt a nemzetiségek asszimilációja / nagyobb arányú kivándorlása / arányának csökkenése; a magyar kormánypolitika az egy politikai nemzet elvére alapult; a nemzetiségi vezetők nemzeti egyenjogúságot / területi autonómiát követeltek; a korszakban megjelentek az elszakadási törekvések a nemzetiségek részéről).</p>	0–3
	<p>E2 Rögzíti a nemzetiségi törvény fő elemeit (magyar államnyelv, nemzetiségi nyelvhasználati jogok), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. az egy politikai nemzet elvét tükrözte; a korszakban modern / liberális szemléletűnek számított; a nemzetiségi vezetők egy része kevésnek találta az itt biztosított jogokat; a nemzetiségek időről időre – például a román politikusok által írt Memorandumban – tiltakoztak a törvény be nem tartása miatt).</p>	0–3
	<p>E3 Rögzíti a horvát–magyar kiegyezés egy lényegi elemét (pl. Horvátország belső önállóságot kapott; képviselőket küldött a magyar országgyűlésbe), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Horvátország a középkor óta perszonáluniós kapcsolatban állt Magyarországgal, a horvátok – a nemzetiségektől eltérően – területi / beligazgatási autonómiával rendelkeztek; a horvát vezetők egy része a trialista államszervezet létrehozását szorgalmazta).</p>	0–3
	<p>E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–3
<p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i></p>		
<p>A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM</p>		36
<p>ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM</p>		18

17. Magyar külpolitikai törekvések 1944-től az ezredfordulóig
 (komplex – korszakokon átívelő)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a magyar külpolitikai törekvéseket mutatja be Horthy Miklós kiugrási kísérletétől az ezredfordulóig. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít legalább egy, a témához kapcsolódó lényegi időbeli elemet az 1956-os forradalom kitörése előtti időszakból (pl. Horthy Miklós sikertelen kiugrási kísérlete: 1944. október 15., nyilas hatalomátvétel: 1944. október 16., Magyarország felszabadítása a náci uralom alól / a szovjet megszállás kezdete / a háború vége Magyarországon: 1945. április, párizsi béke: 1947. február 10., nyílt kommunista diktatúra kezdete: 1948, Magyarország belép a KGST-be: 1949, Magyarország belép a Varsói Szerződésbe: 1955, Magyarország belép az ENSZ-be: 1955) és rögzít egy a témához kapcsolódó lényegi időbeli elemet az 1956-os forradalom kitörésétől (pl. a Magyarország kilép a Varsói Szerződésből: 1956, az Egyesült Államok visszaadja a Szent Koronát: 1978, a szovjet csapatok kivonása Magyarországról: 1991, Magyarország a NATO tagjává válik: 1999, Magyarország csatlakozik az Európai Unióhoz: 2004).	0–2
	T2 Rögzít legalább két lényegi térbeli elemet (pl. Magyarország 1944 végén a náci Németország megszállása alatt állt, 1945 tavaszától Magyarország szovjet katonai megszállás alatt állt, megnevez legalább egy, a revízió során visszacsatolt területet, megnevez legalább egy a párizsi békében elcsatolt magyarlakta	0–2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. fegyverszünet, béke, forradalom, diktatúra.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kiugrási kísérlet, Varsói Szerződés, hidegháború, rendszerváltás.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. a nyilasok Magyarország erőforrásait a németek rendelkezésére bocsátották; új hadosztályok felállítását ígérték), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a németek nagy adósságot halmoztak fel Magyarországon; a szovjet csapatok már az ország nagy részét birtokolták; külpolitikájuk teljesen szovjetellenes volt; a magyar külkereskedelem szinte csak Németországba irányult, ami növelte a kiszolgáltatottságot).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. az egyezmény értelmében Magyarország fegyverszünetet köt a szövetségesekkel / hadat üzen Németországnak), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. nagyon kevesen álltak át a szövetségesek oldalára; az ország szovjet irányítás alá került; a nyugati szövetségesek átengedték a szovjeteknek Közép-Európát; a kormány elismerése múltott a fegyverszüneten; az Ideiglenes	0–3

	Kormányban sokan szimpatizáltak a kommunizmussal / szovjetekkel).	
	F3 Rögzíti a térkép egy lényeges elemét (pl. a trianoni országterület tovább csökkent a párizsi békében; újabb három falu került Csehszlovákiához), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az elcsatolást Pozsony védelmével / ellátásával indokolták; más területeket nem vettek el a trianoni határokhoz képest; minden korábban visszacsatolt terület elveszett; ismét nem vették figyelembe az etnikai elvet / a magyar többségű területeket; a revízióban visszaszerzett területekről való lemondás a trianoni határok visszaállítását tette lehetővé).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Kádár egyetértett a szovjet megszállással; külső fenyegetés elleni védelemmel indokolta a szovjetek jelenlétét; a Varsói Szerződést fenn akarta tartani), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a szovjet megszállás biztosította a Kádár-rendszert; a magyar külpolitika kötelezően szovjetbarát maradt; a szovjet hadsereg jelenléte sértette az ország szuverenitását; Magyarország részt vett a prágai tavasz elfojtásában).	0–3
	F5 Rögzíti, hogy az Egyesült Államok visszaadta a Szent Koronát, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Szent Korona a második világháború végén került az Egyesült Államokhoz; Kádár politikájának elismerése volt a korona visszaadása; az amerikaiak a magyar társadalom felé kívántak gesztust gyakorolni; az amerikai–magyar kapcsolatok javítása volt a célja; Kádár János – amerikai kérésre – távol maradt az eseménytől; a korona a Nemzeti Múzeumba került).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy tényt Horthy kiugrási kísérletével kapcsolatban (pl. a magyar kormány küldöttsége elfogadta Sztálin feltételeit / lemondani kényszerült a revízió során visszaszerzett területekről; vállalta, hogy szembefordul a németekkel; Horthy rádióbeszédben jelentette be / titokban készítette elő a kiugrást), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. a hadi helyzet kényszerítette Horthyt fegyverszünetre; a fegyverszünetről a rendszer háború utáni átmentését remélték; nem sikerült elkerülni a szovjet megszállást; a németek előtt ismert volt a kiugrás terve, ezért könnyen megakadályozták; a magyar hadsereg vezetése nem hajtotta végre a kiugrásra vonatkozó parancsot; a kiugrási kísérlet kudarcra Horthy lemondását / a nyilasok hatalomátvételét eredményezte).	0–3
	E2 Rögzít egy lényeges tényt Rákosi külpolitikájával kapcsolatban (pl. az ország a szovjet megszállás miatt a szovjet külpolitikát követte; belépett a szovjetek által létrehozott nemzetközi szervezetekbe: KGST / Varsói Szerződés; készült a harmadik világháborúra; a külpolitika internacionalista szemléletű volt; rossz viszonyban voltak Jugoszláviával), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magyar külpolitika is hidegháborús retorikát folytatott / célokat kívánt megvalósítani; az ország komoly fegyverkezésbe kezdett; a külgazdasági kapcsolatok is csak a keleti blokkal működtek; Titót szovjet utasításra ítélték el).	0–3

	E3 Rögzít egy lényeges tény az 1956-os forradalom külpolitikai helyzetével / céljaival kapcsolatban (pl. Nagy Imre kilépett a Varsói Szerződésből / segítséget kért az ENSZ-től; a forradalmárok a szovjet csapatok kivonását követelték), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy céljuk az ország függetlenségének / semlegességének megteremtése volt.	0–3
	E4 Rögzít egy tény a rendszerváltozás idején jellemző új külpolitikai törekvésekkel kapcsolatban (pl. a szovjet orientációt a nyugati orientáció váltotta fel; a szovjet csapatok kivonásával önálló külpolitikára nyílt lehetőség), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. felbomlott a KGST / Varsói Szerződés; Magyarország csatlakozni akart a NATO-hoz / Európai Unióhoz; a magyar külpolitika ismét aktívan foglalkozott a határon túli magyarok helyzetével; Magyarország átengedte a keletnémet menekülteket a nyugati határon; Magyarország tagja lett a visegrádi együttműködésnek / a Visegrádi Négyeknek).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. A harmincéves háború és a spanyol örökösödési háború (komplex – összehasonlító)

Szempontok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja a harmincéves háborút és a spanyol örökösödési háborút a Habsburg Birodalom és Franciaország vetélkedése szempontjából a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a harmincéves háború időszakát: 1618–1648.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy a spanyol örökösödési háború a 18. század elején zajlott.	0–2
	T3 Rögzít a harmincéves háborúval kapcsolatban legalább egy térbeli elemet (pl. a háború a Német-római Császárságban zajlott, a békét Vesztfáliában kötötték, a franciák megszerezték Verdunt / Elzászt / Lotaringiát, Franciaország határa elérte a Rajnát).	0–2
	T4 Rögzíti, hogy a spanyol örökösödési háborúval kapcsolatban legalább egy térbeli elemet (pl. a Habsburgok kezére került Itália nagy része / Németalföld, a franciák megtartották Elzászt / Lotaringiát; nem egyesülhetett Franciaország és Spanyolország).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. béke, hadsereg, szövetség, király / császár.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. katolikus, protestáns, vallási türelem / vallásháború, rend.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2

<p>Ismeretszerzés, a források használata</p>	<p>F1 Rögzít egy, a Habsburgok céljait indokló tény a harmincéves háborúban (pl. a Német-római Birodalom széttagolt volt / vallásilag megosztott volt / a fejedelmek önállósága nagy volt a császárral szemben; a kálvinizmus megerősödött a Német-római Birodalomban), rögzít egy tény a Habsburgok céljaival kapcsolatban spanyol örökösödési háborúban (pl.: a Habsburgok igényt tartottak a spanyol trónra; a Habsburgok elutasították a franciák trónigényét), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a Habsburgok mindkét háborúban európai vezető szerepüket akarták megőrizni / megszerezni – a Német-római Császárság megtartásával / spanyol trón megszerzésével; a vallási kérdés a harmincéves háborúban még szerepet játszott a háború alátámasztásra, a spanyol örökösödési háborúban ez a kérdés már nem játszott szerepet; a Habsburg uralkodó a katolicizmus támogatásával kívánta növelni a hatalmát a protestáns fejedelmekkel szemben, míg a spanyol örökösödési háborúban szövetkezett egyes fejedelmekkel; a Habsburg törekvések Franciaország bekerítésére / a német területekről történő kiszorítására irányultak).</p>	<p>0–4</p>
	<p>F2 Rögzít egy lényegi tény a Habsburgok szövetségeseiről a harmincéves háborúban (pl. a Habsburgok szövetségesei a délnémet fejedelmek voltak; a szövetség magját a Habsburgok által uralt országok adták; a katolikus vallás a szövetség összekötő eleme volt), rögzít egy lényegi tény a Habsburgok szövetségeseiről spanyol örökösödési háborúban (pl. a Habsburgok legfőbb szövetségesei Anglia / Nagy-Britannia, Hollandia, Brandenburgi Választófejedelemség / Poroszország voltak; a Habsburgok és a britek összefogása közrefogta a franciákat), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a harmincéves háborúban még csak katolikus államokkal szövetkeztek, addig a spanyol örökösödési háborúban protestáns államokkal is; a vallási kérdés a spanyol örökösödési háború idején már nem játszott fontos szerepet a szövetségi rendszerek kialakulásakor / inkább a nagyhatalmi érdekek mentén szövetkeztek egymással; a harmincéves háborúban még ellenséges oldalon álló poroszok / Brandenburg a spanyol örökösödési háborúban már a Habsburgok szövetségesei voltak; a bajorok a harmincéves háborúban a Habsburgokkal, a spanyol örökösödési háborúban a franciákkal szövetkeztek; a szövetségi rendszerek erőviszonyai a harmincéves háborúban kiegyenlítettebbek voltak, mint a spanyol örökösödési háborúban; a franciákat mindkét háborúban többfrontos harcra kényszerítették).</p>	<p>0–4</p>
	<p>F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a békében a franciák Rajna menti területeket kaptak / a Habsburgok lemondtak a francia határhoz közel eső püspökségeikről), rögzíti a térkép egy lényegi elemét (pl. XIV. Lajos halálakor hódításainak nagy része megmaradt; a franciák alig vesztek területeket a háború végén), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a franciák harmincéves háborúban megszerzett területei a spanyol</p>	<p>0–4</p>

	örökösödési háború végén is megmaradtak; a franciáknak végeredményben részben sikerült a Rajna folyóig kitolni a határaikat).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy lényegi tényt Franciaország céljaival kapcsolatban a harmincéves háborúban (pl. a franciák terjeszkedni akartak legalább a Rajnáig / természetes határokig; nem akartak erős császári hatalmat a német területek felett; belépésükig az eddig vereségeket szenvedő protestáns államokat / fejedelmeket támogatták anyagilag), rögzít egy lényegi tényt Franciaország céljaival kapcsolatban a spanyol örökösödési háborúban (pl. céljuk volt a spanyol trón megszerzése; bizonyos német területek / Itália feletti uralom megszerzése; a Spanyol és a Francia Királyság egyesítése), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a franciák mindkét háborúban gyengíteni kívánták a Habsburgok hatalmát; Franciaország célja az volt, hogy ne vegyék körbe őket a Habsburgok területei; Franciaország célja az európai vezető szerep megszerzése / megőrzése volt; a harmincéves háborúban csak hatalmi érdekeket látunk a franciák belépése mögött, míg a spanyol örökösödési háborúban a franciák is rokonságban álltak a spanyol Habsburgokkal, amire alapozták a trónigényüket).	0–4
	E2 Rögzít egy lényegi tényt a franciák szövetségi rendszerével kapcsolatban a harmincéves háborúban (pl. a franciák a protestáns választófejedelemségekkel / Svédországgal szövetkeztek), rögzít egy lényegi tényt a franciák szövetségi rendszerével kapcsolatban a spanyol örökösödési háborúban (pl. a bajorokkal szövetkeztek / támogatták a Rákóczi-szabadságharcot; szinte minden európai nagyhatalom ellenük fordult) és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. Franciaország szövetségi politikáját elsődlegesen hatalmi / nem vallási érdekek alakították; a franciák célja volt mindkét esetben többfrontos háborúra kényszeríteni a Habsburgokat; a harmincéves háborúban a francia beavatkozás vezetett a Habsburgok vereségéhez, míg a spanyol örökösödési háborúban a franciák katonailag veszítettek / jóval gyengébb szövetségeseik voltak; a német fejedelemségek egy része francia befolyás alatt állt / a két nagyhatalom között egyensúlyozott).	0–4
	E3 Rögzít egy lényegi tényt a Habsburgokra vonatkozóan a vesztfáliai békékkel kapcsolatban (pl.; a német területek feletti befolyásuk nagyon megrendült; a háború során örökös tartománnyá tették Csehországot; a fejedelmek önálló külpolitikát folytathattak / szabadon dönthettek a vallásról), rögzít egy tényt a Habsburgokra vonatkozóan a spanyol örökösödési háborút lezáró békékkel kapcsolatban (pl. nem sikerült megszerezni a spanyol trónt; jelentős itáliai területeket szereztek; megszerezték Spanyol-Németalföldet), és ezzel kapcsolatosan összehasonlító megállapítást tesz (pl. a harmincéves háború után kiépült, a spanyol örökösödési háború után megmaradt a francia hegemonia; mindkét háború után a választófejedelmek már csak névlegesen fogadták el a császárok hatalmát; a harmincéves háború után	0–4

	leginkább a francia, míg a spanyol örökösödési háború után az európai hatalmi egyensúlyt célzó brit törekvések érvényesültek).	
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

A feladatlapon szereplő források (szöveg, kép, adatsor, térkép) lelőhelyei:

- https://www.mcse.hu/helyi-csoportok/kiskun_, https://hu.wikipedia.org_, https://24.hu/tudomany_, <https://szerzoikonyvkiadas.blog.hu>, <https://in.pinterest.com/pin/126804545733809495/?d=t&mt=signature>, https://www.nkp.hu/tankonyv/foldrajz_10/lecke_05_005_6, <https://washburn.edu/cas/history/stucker/EHemMap.html>
- <http://vmek.oszk.hu/02600/02636/02636.htm>
- <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=07700000.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei>
- B)** Száray Miklós: Történelem II. Középkorok, 10. évfolyam Bp. 2012.
- C)** https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_9_nat2020/lecke_05_018
- Száray Miklós: Történelem II. Középkorok, 10. évfolyam Bp. 2012.
- Berzeviczy Gergely: Magyarország kereskedelméről és iparáról, 1797.
- https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_10/lecke_03_029, <https://www.marxists.org/magyar/archive/marx/1848/communist-manifesto/index.htm>
Történelem érettségi emelt szint 2006 február
http://www.vatican.va/content/leo-xiii/hu/encyclicals/documents/hf_l-xiii_enc_15051891_rerum-novarum.html#N17, https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/tanulmanyi_versenyek/oktv/oktv2013_2014_2ford/tort_flap2f_oktv_1314.pdf, <https://www.marxists.org/magyar/archive/marx/1848/communist-manifesto/index.htm>
- Wesselényi Miklós: Balítéletekről. Lipcse, 1833.
- <http://docs.fdrlibrary.marist.edu/firesi90.html>
- https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_7/img/k_zt_rsas_got_plak_t.png?max_width=800, http://epa.oszk.hu/03100/03105/00009/pdf/EPA03105_helyem_hazam_palotam_2018_1_020-027.pdf, https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn%3AANd9GcR0JXxq-4-VkZUcy5GIMjmdt9UjEbPm7uU_zg&usqp=CAU, <https://atankonyvontul.files.wordpress.com/2016/02/wilsoni-bc3a9kc3a9t.jpg>, https://api.europeana.eu/thumbnail/v2/url.json?size=w400&type=IMAGE&uri=http%3A%2F%2Ffrontend.mnm.monguz.hu%2FJaDoX_Portlets%2Fdocuments%2Fdocument_559510_section_290350.jpg, https://alfahir.hu/sites/default/files/styles/embed_photo/public/2019-12/A%20magyar%20munk%C3%A1ss%C3%A1got%20t%C3%A9v%C3%BAtra%20vezet%C5%91%20zsid%C3%B3-kommunista%20propaganda%20alleg%C3%B3ri%C3%A1ja%20az%20%C3%A9bred%C5%91k%20egyik%20plak%C3%A1tj%C3%A1n.jpg?itok=wxA69am5, https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_11/lecke_03_026
- <https://www.livemint.com/Leisure/ZBRp4G4izTCiSDzRvdUsCJ/Mahatma-Gandhi--Experiments-with-eating.html>, <https://www.britannica.com/biography/Mahatma-Gandhi>, <https://www.nytimes.com/2017/01/13/world/asia/india-narendra-modi-gandhi-spinning-wheel.html>, <https://www.deviantart.com/xhgtx/art/Blank-Map-of-India-and-Pakistan-525293141>
- http://www.ksh.hu/nepszamlalas/ablak_iskolazottsag
- <https://nationalinterest.org/blog/buzz/britains-super-dreadnought-iron-uke-battleship-was-world-war-i-monster-86621>
- Száray Miklós: Történelem 11. A hat- és nyolcosztályos gimnáziumok számára. Eszterházy Károly Egyetem-OFI, 2019.
- https://www.wikiwand.com/pl/Bitwa_pod_Warn%C4%85
Thuróczi János: Magyar Krónika. Magyar Helikon 1957.
<https://mek.oszk.hu/10600/10633/10633.htm>
- Magyarország története 6/2., 7/1. Főszerk.: Hanák Péter. Bp. 1978–79.
<https://adatbazisokonline.hu/adatbazis/minisztertanacsi-jegyzokonyvek-1867-1944>

Magyar művelődéstörténet 5. kötet. Az új Magyarország. Szerkesztette: Domanovszky Sándor. Magyar Történelmi Társulat, Bp, é.n. 155. oldal. Magyar Nemzeti Múzeum, Történelmi Képcsarnok, Bp.

Magyarország története a 19. században. Szöveggyűjtemény. Szerk.: Pajkossy Gábor. Bp. 2006.

17. http://dload.oktatas.educatio.hu/erttsegi/feladatok_2018tavasz_kozep/k_tort_18maj_fl.pdf

Megegyezés a Szövetséges Szocialista Szovjet Köztársaságok, Nagy-Britannia Egyesült Királysága és Észak-Írország, az Amerikai Egyesült Államok és Magyarország között létrejött fegyverszüneti szerződésről. [Makó] : [Szabadság ny.], 1945.

<http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/mil/ww2/doksi/fsznet.html>

<http://magyar-historia.blogspot.com/2014/02/a-masodik-magyar-koztarsasag-kora.html>

Szerencsés Károly: A Kádár korszak. In: 20. századi magyar történelem. Szerk. Gergely-Izsák-Pölöskei. 2. bőv. kiad. Budapest, 1997. 340.

https://archivnet.hu/politika/az_elveszett_magyar_szent_korona_hazaterese_1978ban.html?oldal=7 Jelzet: MOL XIX-J-1-j-USA-IV-10-00255-11-1978. (22. d.)

18. Lázár Balázs: A harmincéves háború (1618-1648). in: Poór János: A kora újkor története Osiris Kiadó, 2009.

https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_a_kora_ujkor_tortenete/ch01s02.html

<http://sagv.gyakg.u-szeged.hu/TANAR/FARKZOLT/ABSOLUTA/HANGHOLL.HTM>

https://www.wikiwand.com/hu/Harminc%C3%A9ves_h%C3%A1bor%C3%BA

Emelt történelem érettségi 2018. október

Poór János szerk.: Kora újkori egyetemes történeti szöveggyűjtemény (Osiris tankönyvek, 2000)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/f7/Louis_XIV_Expansion.svg/423px-Louis_XIV_Expansion.svg.png